

ATATÜRK'ÜN EĞİTİM-ÖĞRETİM İLE İLGİLİ VECİZ SÖZLERİ

Okullarda öğretim vazifesinin güvenilebilir ellere teslimini, memleket evladının, o vazifeyi kendine hem bir meslek, hem bir ideal sayacak üstün ve saygıdeğer öğretmenler tarafından yetiştirilmesini sağlamak için öğretmenlik, diğer serbest ve yüksek meslekler gibi, aşama aşama ilerlemeye ve her halde refah sağlamaya uygun bir meslek haline getirilmelidir. Dünyanın her tarafında öğretmenler insan toplumunun en fedakar ve saygı değer unsurlarıdır. (1923, Ankara) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. I, Ankara, 1997, s. 317)

Millete gideceği yolu gösterirken dünyanın her türlü iliminden, keşiflerinden, gelişmelerinden yararlanalım, ama unutmayalım ki, asıl temeli kendi içimizden çıkarmak zorundayız. (1923, Konya) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 145)

Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir. Öğretmenden, eğiticiden yoksun bir millet henüz millet adını almak kabiliyetini kazanmamıştır. Ona basit bir kitle denir, millet denemez. Bir kitle millet olabilmek için mutlaka eğiticilere, öğretmenlere muhtaçtır. (1925, İzmir) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 243)

Küçük hanımlar, küçük beyler! Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı, ilkbâl nurusunuz. Yurdu asıl nura gark edecek sizsiniz. Kendinizin ne kadar mühim ve kıymetli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız. Sizlerden çok şeyler bekliyoruz. (1922, Bursa) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 45-46)

Türkiye'nin eğitim ve öğretim tutumunu her katında, tam bir açıklıkla hiçbir tereddüde yer vermeden saptamak ve uygulamak gerekir; bu tutum, her anlamıyla ulusal bir nitelikte olacaktır. (1924, Ankara) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. I, Ankara, 1997, s. 347)

Tarih, bir milletin kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkar edemez. (1927, Ankara) (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri AKDITYK. Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1999, s. 165)

Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılâpların gayesi, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağdaş ve bütün mana ve şekliyle uygar bir toplum haline getirmektir. İnkılâplarımızın ana ilkesi budur. Bu gerçeği kabul edemeyen zihniyetleri darmadağın etmek zaruridir. Şimdiye kadar milletin, beyinlerini paslandıran, uyuşturan bu zihniyette bulunanlar olmuştur.

Uydurma hikayeler ve boş fikirler kafalardan tamamen çıkarılacaktır. Onlar çıkarılmadıkça beyinlere gerçeğin nurlarını sokmak imkansızdır. (1925, Kastamonu) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 224)

İnsanlar olgunlaşmak için bazı şeylere muhtaçtır. Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki tekniğin gerektirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur. Halbuki bizim milletimiz, gerçek nitelikleriyle medeni ve ileri olmaya layıktır ve olacaktır. (1923, Bursa) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 71)

Eğitim ve öğretimde uygulanacak yol, bilgiyi insan için fazla bir süs, bir zorbalık vasıtası yahut medenî bir zevkten ziyade, maddî hayatta muvaffak olmayı temin eden pratik ve kullanılması mümkün bir cihaz haline getirmektir. Milli Eğitim Bakanlığı bu esasa önem vermelidir. (1923) (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri AKDITYK. Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1999, s. 130)

Cumhuriyet'in temelini laik bir dünya görüşüne dayalı olduğu hiçbir zaman unutulmamalı ve bu gerçek gözden kaçmamalıdır. Zira Türk halkı teokratik yönetimden çok ızdırap çekmiştir. Geri kalışının nedenleri arasında bunun önemli bir yeri vardır. (1930, Kırklareli) (Utkan Kocatürk, Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı Atatürk Günlüğü, AKDITYK. Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1999, s. 437)

Memleketimizi, toplumumuzu gerçek hedefine, mutluluğa erdirmek için iki orduya ihtiyaç vardır. Biri vatanın hayatını kurtaran asker ordusu, diğeri milletin geleceğini yoğuran fikir ordusudur . Bu iki ordunun her ikisi de kıymetlidir, yücedir, feyizlidir, muhteremdir. Fakat bu iki ordudan hangisi daha kıymetlidir, hangisi diğere muhtaçtır. Şüphesiz böyle bir tercih yapılamaz, bu iki ordunun ikisi de hayatidir. Yalnız siz, irfan ordusu mensupları, sizlere mensup olduğunuz ordunun kıymet ve kutsallığını anlatmak için şunu söyleyeyim ki, sizler ölen ve öldüren birinci orduya niçin öldürüp niçin öldüğünü öğreten bir orduya mensupsunuz.

Bir millet, irfan ordusuna sahip olmadıkça savaş meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferlerin köklü sonuçlar vermesi ancak irfan ordusuyla mümkündür. Bu ikinci ordu olmadan, birinci ordunun elde ettiği kazançlar sönük kalır . Milletimizi gerçek kurtuluşa ulaştırmak istiyorsak, bizi ölümden kurtaran ve hayata götüren bugünkü idare şeklimizin sonsuzluğunu istiyorsak, bir an önce, büyük, kusursuz, nurlu bir irfan ordusuna sahip olmak zorunluluğunda bulunduğumuzu inkar edemeyiz. (1923, Kütahya) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 167-

168)

Siz genç arkadaşlar, yorulmadan beni takip etmeye söz vermişsiniz. İşte ben özellikle bu sözden çok duygulandım. Yorulmadan beni takip edeceğinizi söylüyorsunuz. Fakat arkadaşlar yorulmadan ne demek ? Yorulmamak olur mu ? Elbette yorulacaksınız. Benim sizden istediğim şey yorulmamak değil, yorulduğunuz dakikada da dinlenmeden beni takip etmektir. Yorgunluk her insan, her canlı için doğal bir durumdur. Fakat insanda yorgunluğu yenebilecek manevi bir kuvvet vardır ki, işte bu kuvvet yorulanları dinlendirmeden yürütür. Sizler, yani, yeni Türkiye'nin genç evlatları, yorulsanız dahi beni takip edeceksiniz. ..dinlenmemek üzere yürümeğe karar verenler asla ve asla yorulmazlar. Büyük Gençliği gayeye, bizim yüksek idealimize durmadan, yorulmadan yürüyecektir. (1937, Ankara) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 327-328)

Eski hocalar nasıl dini esastan hakim olmuşlarsa öğretmenler de ilim esastan kazanmaya başladıkları hakimiyeti sonuçlandırsınlar. Bununla öğretmenlik mesleği gerçek yücelme devrine dahil olacaktır.

Öğretmenler her fırsattan istifade ederek halka koşmalı, halk ile beraber olmalı ve halk, öğretmenin çocuğa yalnız alfabe okutur bir varlıktan ibaret olmayacağını anlamalıdır. (1927, İstanbul) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 266)

Dünya'da her şey için, medeniyet için, hayat için, başarı için en gerçek yol gösterici ilimdir, fendir. İlimin ve fennin dışında yol gösterici aramak gaflettir, cehalettir, doğru yoldan sapmaktır. Yalnız; ilmin ve fennin yaşadığımız her dakikadaki safhalarının sonuçlarını idrak etmek ve gelişmesini zamanında takip etmek şarttır. Binlerce yıl önceki kuralları, bugün aynen uygulamaya kalkışmak elbette ilmin ve fennin içinde olmak değildir. En önemli, en esaslı nokta eğitim meselesidir.

Eğitimdir ki, bir ulusu ya hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum halinde yaşatır, ya da bir ulusu esaret ve sefaletle terk eder.

Milli eğitimin ne demek olduğunu bilmekte artık bir karışıklık ve yanlış anlama olmamalıdır. Bir de milli eğitim esas olduktan sonra onun dilini, usulünü, vasıtalarını da ulusal yapmak zorunluluğunu tartışmak gereksizdir. Milli eğitim ile geliştirilmek ve yükseltilmek istenen genç beyinleri bir taraftan da paslandırıcı, uyuşturucu, hayali fazlalıklarla doldurmaktan dikkatle kaçınmak lazımdır. (1924, Samsun) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 202-206)

Öğretmenler; yeni nesli Cumhuriyetin fedakar öğretmen ve eğitimcileri sizler yetiştireceksiniz, yeni nesil, sizin eseriniz olacaktır. Eserin kıymeti, sizin

becerinizin ve fedakarlığınızın derecesiyle orantılı olacaktır. Cumhuriyet: fikren, ilmen, fennen, bedenen kuvvetli ve yüksek karakterli muhafızlar ister. Yeni nesli, bu özellik ve yetenekte yetiştirmek sizin elinizdedir.

Öğretmenler ! Erkek ve kız çocuklarımızın, aynı şekilde bütün öğretim basamaklarındaki eğitimleri uygulamalı olmalıdır. Yurt evladı, her öğrenim basamağında, ekonomik hayatta başarılı, iz bırakan, eser sahibi olacak şekilde bilgilerle donatılmalıdır. Ulusal ahlâkımız, çağdaş esaslarla ve hür fikirlerle artırılmalı ve takviye olunmalıdır . Bu çok önemlidir, bilhassa nazarı dikkatinizi çekerim Sizin başarınız Cumhuriyetin başarısı olacaktır.

Arkadaşlar ! yeni Türkiye'nin birkaç yıla sığdırdığı askeri, siyasi, idari inkılâplar sizin, sayın öğretmenler, sizin sosyal ve fikri inkılâptaki başarınızla pekiştirilecektir. Hiçbir zaman hatırlarınızdan çıkmasın ki, Cumhuriyet sizden "fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür " nesiller ister. (1924, Ankara) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 178-179)

Devlet bünyesinde yüzyıllar boyu derin idari ihmallerin neden olduğu yaraları iyileştirmede verilecek emeklerin en büyüğünü hiç kuşku yok ki irfan yolunda göstermemiz lazımdır. Şimdiye kadar uygulanan eğitim ve öğretim yöntemlerinin milletimizin geri kalmasında en önemli etken olduğu kanısındayım. Onun için bir milli eğitim programından söz ederken, eski devrin boş inançlarından ve yaratılışımızla hiç ilgisi olmayan yabancı fikirlerden, doğudan ve batıdan gelebilen bütün etkilerden tamamen uzak, milli karakterimiz ve milli tarihimize uyumlu bir kültür kastediyorum. Çünkü milli dehamızın gelişmesi ancak böyle bir kültür ile sağlanabilir.

Herhangi bir yabancı kültür, şimdiye kadar izlenen yabancı kültürlerin yıkıcı sonuçlarını tekrar ettirebilir. Kültür ortamla uyumludur. O ortam milletin karakteridir. Çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken onlara özellikle varlığı ile, hakkı ile, birliği ile ters düşen bütün yabancı unsurlarla mücadele etme gereği; milli düşünceleri büyük bir olgunlukla her karşıt düşünceye karşı şiddetle ve fedakarlıkla savunma zorunluluğu öğretilmelidir. Yeni neslin milli ruhuna bu özellik ve yeteneklerin aşılması çok önemlidir. Sürekli ve müthiş bir mücadeleden ibaret olan hayat, bağımsız ve mutlu olmak isteyen her milletten bu özellikleri şiddetle istemektedir. .. Gelecek için hazırlanan vatan çocuklarına, hiçbir güçlük karşısında baş eğmemelerini; sabır ve metanet ile çalışmalarını; çocuklarımızın anne ve babalarına da yavrularının öğrenimlerini tamamlamaları için her fedakarlığı göze almalarını tavsiye ederim. Büyük tehlikeler önünde uyanan milletlerin ne kadar sebatkar olduklarını tarih doğrulamaktadır. Silahıyla olduğu gibi aklıyla da mücadele etmek zorunda olan milletimizin birincisinde gösterdiği kudreti ikincisinde de göstereceğine asla şüphem yoktur. (1921, Ankara) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk

Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 19-21)

Fikirler anlamsız, mantıksız, boş sözlerle dolu olursa, o fikirler hastalıklıdır. Aynı şekilde sosyal hayat akıl ve mantıktan uzak, faydasız, zararlı ve birtakım inançlar ve geleneklerle dolu olursa felce uğrar. Memleketi, milleti kurtarmak isteyenler için, çalışkanlık, iyi niyet, fedakarlık gerekli olan niteliklerdir. Fakat bir toplumdaki hastalığı görmek, onu tedavi etmek, toplumsal hayatı çağın gereklerine göre geliştirmek için bu nitelikler yeterli gelmez; bu niteliklerin yanında ilim ve fen lazımdır.

İlim ve fen çalışmalarının merkezi okuldur. Bundan dolayı okul lazımdır. Okul adını hep beraber hürmetle, saygıyla analım.

Okul genç beyinlere; insanlığa hürmeti, millet ve memleket sevgisini şerefi, bağımsızlığı öğretir. Bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için takip edilecek en uygun, en güvenli yolu öğretir. Memleket ve milleti kurtarmaya çalışanların aynı zamanda mesleklerinde birer namuslu uzman ve birer bilgin olmaları lazımdır. Bunu sağlayan okuldur. Ancak bu şekilde her türlü girişimin mantıklı sonuçlara ulaşması mümkün olur.

Milli Eğitim işlerinde kesinlikle zafere ulaşmak lazımdır. Bir milletin gerçek kurtuluşu ancak bu şekilde olur. Bu zafere ulaşılması için hepimizin tek vücut ve tek düşünce olarak esaslı bir program üzerinde çalışması lazımdır. Bence bu programın iki önemli noktası vardır: Sosyal hayatımızın ihtiyaçlarına uyumlu olması, çağın gereklerine uygun olmasıdır.

Gözlerimizi kapayıp tek başımıza yaşadığımızı düşünemeyiz. Memleketimizi bir çember içine alıp dünya ile olan bağlarımızı kopartamayız. Aksine yükselmiş, ilerlemiş, çağdaş bir millet olarak medeniyet düzeyinin de üzerinde yaşayacağız. Bu hayat ancak ilim ve fen ile olur. İlim ve fen nerede ise oradan alacağız ve her ulus ferdinin kafasına koyacağız. İlim ve fen için kayıt ve şart yoktur.

Hiçbir tutarlı kanıtı dayanmayan birtakım geleneklerin, boş inançların korunmasında ısrar eden milletlerin ilerlemesi çok güç olur; belki de hiç olmaz. Geleneklerin kayıt ve şartlarını aşamayan milletler, hayatı, akla ve gerçeklere uygun olarak göremez. Böyle milletler, hayata geniş açıdan bakan milletlerin egemenliği ve boyunduruğu altına girmeye mahkumdur.

Milli Eğitim programımızın, Milli Eğitim siyasetimizin temel taşı, cahilliğin yok edilmesidir. Cahillik yok edilmedikçe, yerimizdeyiz. .. yerinde duran bir şey ise geriye gidiyor, demektir. Bir taraftan genel olan cahilliği yok etmeye çalışmakla beraber, diğer taraftan toplumsal hayatta faal ve faydalı, verimli elemanlar yetiştirmek lazımdır. Bu da ilk ve orta öğretimin uygulamalı bir şekilde olmasıyla mümkündür. Ancak bu sayede toplumlar iş adamlarına,

sanatkarlara sahip olur. Elbette milli dehamızı geliştirmek, hislerimizi layık olduğu dereceye çıkarmak için yüksek meslek sahiplerini de yetiştireceğiz. Çocuklarımızı da aynı ğretim derecelerinden geçirerek yetiştireceğiz.

Hanımlar, Beyler ! (ğretmenler)

Kesinlikle bilmeliyiz ki, iki parça halinde yaşayan milletler zayıftır, hastadır. Çocuklarımızı aynı eğitimden geçirerek yetiştireceğiz. ocuklarımıza ve gençlerimize vereceğimiz öğrenimin sınırı ne olursa olsun, onlara esaslı olarak şunları öğreteceğiz: Milletine, Türkiye Devleti'ne, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne düşman olanlarla mücadele sebep ve vasıtaları ile donatılmayan milletler için yaşama hakkı yoktur.

Hanımlar, Beyler ! (ğretmenler) Ordularımızın kazandığı zafer, sizin ve sizin ordularınızın zaferi için yalnız zemin hazırladı. Hakiki zaferi siz kazanacak ve devam ettireceksiniz ve mutlaka kazanacaksınız. (1922, Bursa) (Atatürk'n Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 47-49)

Muhterem Gençler, hayat mücadeleden ibarettir. Bundan dolayı hayatta yalnız iki şey vardır. Kazanmak, yenilmek. Size, Türk Gençliği'ne terk edip bıraktığımız vicdani emanet, yalnız ve daima kazanmaktır ve eminim daima kazanacaksınız. Milleti yükseltmek için yapılacak şeylerde, atılacak adımlarda kesinlikle tereddüt etmeyin. Milleti yükseltmek için dikilecek engellere hep birlikte engel olacağız. Bunun için beyinlerinize, irfanlarınıza, bilgilerinize, gerekirse bileklerinize, pazılarınıza, bacaklarınıza başvuracak, fakat sonuçta mutlaka ve mutlaka o amaca varacağız... Bu millet, sizin gibi evlatlarıyla layık olduğu olgunluk derecesini bulacaktır. (1923, Tarsus) (Atatürk'n Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, Ankara, 1997, s. 137)

Türkiye Cumhuriyetinin, özellikle bugünkü gençliğine ve yetişmekte olan çocuklarına hitap ediyorum: Batı senden, Türk'ten çok geriydi. M nada, fikirde, tarihte bu, böyleydi. Eğer bugün, Batı nihayet teknikte bir yükselme gösteriyorsa, ey Türk çocuğu, o kabahat senin değil, senden evvelkilerin affolunmaz ihmalinin bir neticesidir. şunu da söyleyeyim ki, çok zekisin, bu belli! Fakat zeknı unut, daima alışkan ol! (Utkan Kocatürk, Atatürk'n Fikir ve Düşünceleri, AKDITYK., Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1999, s.213)

Gençler! Benim gelecekteki emellerimi gerçekleştirmeyi üstlenen gençler!

Bir gün bu memleketi sizin gibi beni anlamış bir gençliğe bırakacağımdan dolayı çok memnun ve mesudum. (Utkan Kocatürk, Atatürk'n Fikir ve Düşünceleri, AKDITYK., Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1999, s.195)

lkeler çeşitlidir, fakat medeniyet birdir ve bir milletin ilerlemesi için de bu tek medeniyete katılması gerekir. (AKDITYK., Atatürk Araştırma Merkezi,

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Ankara, 1997, Cilt III, s.91)

Bir milletin kültürü yükseldikçe kişisel hürriyetin uygulama sahaları genişler ve çoğalır. (ÂFETİNAN, A., Medeni Bilgiler ve M.K. Atatürk'ün El Yazıları, AKDITYK., Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 2000, s.550)

Yeni nesil; en büyük Cumhuriyetçilik dersini bugünkü öğretmenler topluluğundan ve onların yetiştirecekleri öğretmenlerden alacaktır. (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, AKDITYK., Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1999, s.129)

Büyük atalarımız ve onların anaları tarihin yaşanmışlığıyla sabittir ki cidden büyük erdemler göstermişlerdir. Burada birçok noktadan sayabileceğimiz o faziletlerin en büyüğü ve en önemlisi kıymetli evlatlar yetiştirmeleriydi. (AKDITYK., Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Ankara, 1997, Cilt II, s.155-156)

Asıl uğraşmaya mecbur olduğumuz şey, analarımızın ve atalarımızın oldukları gibi yüksek kültürde ve yüksek fazilette dünya birinciliğini tutmaktır. (AKDITYK., Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Ankara, 1997, Cilt III, s.133)

Fikirler; zorla, şiddetle, topla ve tüfekle kesinlikle öldürülemez. (İNAN Arı, Düşünceleriyle ATATÜRK, AKDITYK., s.324)

Dünya bir sınav alanıdır. Sınavda başarılı olmadan iyiliksever davranışlar beklemek boşunadır. (ÂFETİNAN, A., Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, İş Bankası Yayınları, s.3)

İnsanların yaşamına, çabalarına egemen olan güç; yaratma, yeni bir şey bulma yeteneğidir. (ÂFETİNAN, A., Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, İş Bankası Yayınları, s.272)

Ahlâk kutsaldır; çünkü aynı kıymette eş yoktur ve başka hiç bir çeşit kıymetle ölçülemez. (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, AKDITYK., Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1999, s.218)

Milliyetin çok açık niteliklerinden biri dil'dir. Türk Milletindenim diyen insan, her şeyden önce ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan Türk düşüncesine bağlı olduğunu iddia ederse, buna inanmak doğru olmaz. (Önder Mehmet, Atatürk'ün Yurt Gezileri, Türkiye İş Bankası Kültür yayınları, Ankara, 1998, s.8)